

Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji. Preverjeni smo, da prej ne pride do miru, dokler ne dosežemo skupnega smotra: popolne materialne samostojnosti in neodvisnosti. Zato je v interesu našega splošnega kulturnega napredka, da izide učiteljstvo zmagoslavno iz tega boja! Mi Dalmatinci vemo, kaj nam veleva stanovska solidarnost v tem boju!

PASIVNA RESISTENCA ČEŠKEGA UČITELJSTVA.

Pízenj, 10. nov. 1913.

Shod učiteljstva tukajšnjega okraja je včeraj sklenil, z novim letom pričeti s pasivno resistenco, ako se do tedaj ne zvišajo učiteljske plače.

SHODI ČEŠKEGA UČITELJSTVA.

Praga, 10. nov. 1913.

V 30 čeških mestih so zborovali včeraj učitelji, ki so zahtevali, da se jim naj takoj plače uredi. Zagrozili so s pasivnim odporom, če se to ne zgodi.

Praga, 11. nov. 1913.

Avtentično razglašajo, da je postavila upravna komisija za Češko že v proračun za leto 1914 zvišanje učiteljskih plač.

Praga, 13. nov. 1913.

Predsednik češke upravne komisije grof Schönborn in finančni referent Quech sta odpotovala dne 11. t. m. na Dunaj, da predložita vladi deželni proračun za l. 1914. V tem proračunu se nahajajo štirje milijoni za zvišanje učiteljskih plač, ki naj se pokrijejo iz davka na pivo. Ministrski predsednik grof Stürgkh je obljubil že pretekli teden deputaciji češkega učiteljstva, da je določenih za zvišanje plač češkega učiteljstva 11 milijonov. Potemtakem pride za to zvišanje iz državnih predkazov 7 milijonov kron.

KAJ PRAVI DUNAJ.

Dunaj, 10. nov. 1913.

Naša skupna najzavnejša zadeva mora priti kmalu do takega ali takega zaključka. Kar smo v zadnjem času najboljšega storili v korist skupnih interesov, je stalni odbor avstrijskih učiteljskih zvez. Njemu moramo brezpogojno zaupati. Kadar pride dan, bo gotovo sklenil to, kar bo nam vsem v korist. Tedaj se bo moralo vse avstrijsko učiteljstvo vdati temu sklepu — potem mi je tudi uspeh zagotovljen. Kdor bi kršil disciplino, ta ni učitelj! — Mi nemški učitelji odkritosrečno priznavamo in odobravamo smotno delovanje svojih slovanskih tovarišev in smo ponosni na take zaveznike v boju za kruh. Tudi mi vas ne pozabimo! Že dvajset let smo edini v tem boju — edini ostanemo do zmage! Razpoložene je med nami sila bojevito, ne strašimo se niti skrajnega sredstva!

DUNAJSKI PARLAMENT IN MI.

Dunaj, 6. nov. 1913.

Na današnji seji državnega zbora je poslanec Pacher predlagal, da se naj dovoli za izboljšanje učiteljskih plač 20 milijonov. Njegov govor je bil precej oster, posebno hudo je prijel vladu. Pa so ga kmalu poučili Čehi in drugi, da je predlog je pesek v oči učiteljem, da je pa njegova stranka (Nationalverband) v prvi vrsti kriva, če učitelji že toliko časa zaman prosijo za izboljšanje plač.

Dunaj, 12. nov. 1913.

V zbornici je bila včeraj razdeljena brošura kranjskega učiteljstva »Dejanja govore« v nemškem jeziku. Ker je bilo navzočih le malo poslancev, brošura še ni prišla mnogim parlamentarcem v roke, zbuja pa v vseh parlamentarnih krogih veliko pozornost. O brošuri se bo tudi v parlamentu še govorilo. Poročilo »Slovenca«, da so brošuro metali poslanci v koše za papir, ni resnično. Poslanci so jo brali z zanimanjem.

Dunaj, 12. nov. 1913.

V državni zbornici so prebirali poslanci brošuro — obtožnico kranjskega učiteljstva proti klerikalizmu »Die Taten reden«. Že svojčas je bil izšel iz te knjige grozljiv dejanj v »Südslavische Rundschau« izvleček, ki je zbudil v parlamentu splošno pozornost. Veliko večji vtisk je napravila šele celotna brošura s svojimi naravnost neverjetnimi in vendar tako resničnimi navedbami. Prišla je poslanecem v roke ravno ob pravem času, ko se nahaja v zbornici v razpravi takozvani učiteljski predlog. Nekateri poslanci, ki smo imeli z njimi priliko govoriti o brošuri, so izjavili, da bi tako žalostnega gradiva ne moglo zbrati učiteljstvo niti ene druge dežele. Največji vtisk napravljajo slike o preganjanju učiteljskih rodov.

REGULACIJA NA KRANJSKEM?

Ljubljana, 13. nov. 1913.

Čujemo, da izdelujejo na deželnem odboru zakonski načrt o regulaciji učitel-

skih plač, ki pride baje v razpravo v prihodnjem zasedanju deželnega zbora. — V pokritje so namenjeni državni predkaz, ki jih prejme tudi Kranjska v prvi vrsti samo v ta namen.

Pacherjev nujni predlog.

Dunaj, 12. novembra 1913.

Pacherjev nujni predlog v poslanski zbornici dne 6. t. m. je zopet nov dokaz, kako nekaznovano se smejo nekateri gosposdije norčevati iz naše bede. Da se spozna vsa demagogija, ki veje iz tega predloga, je treba predvsem nekoliko reminiscenc iz zgodovine tega predloga.

Pacher, nemški radikalec, je stavil ta sedajni nujni predlog kot navadni predlog prvič 10. marca 1911. l., ponovil ga je nato v novi zbornici 21. julija 1911 ter ga je končno 10. novembra 1911 izpremenil v nujni predlog. V decembru leta 1911. se je pridružil pri razpravljanju proračunskega provizorija še poslanec Waldner in zahteval, da se postavi v proračun 20 milijonov za izboljšanje učiteljskih plač. In zgodilo se je, da so se po enoletnem križevem potu tega predloga kar hipoma šanse tako izpremenile, da je bilo računati z gotovostjo, da se vendar enkrat ugoti srčni želji Pacherja in Waldnerja ter da bo predlog sprejet. Toda kaj se zgodi? Na povelje Nationalverbanda, katerega člana sta Waldner in Pacher, umakne Waldner svoj predlog. Hitro povzame soc. Seitz ravno ta predlog, toda Nationalverbandci in druge stranke večine, med njimi seveda naši ljubi klerikalci, odklonijo ta predlog, sprejmo pa neki brezpomembno resolucijo, s katero sami sebe pozivajo, da vtaknejo pri razpravljanju finančnega načrta zahtevano vsoto za učitelje.

Eno leto — mir! V februarju t. l. se je začel razpravljati v proračunskem odseku finančni načrt. Pacherja in Waldnerja ni bilo od nikoder, da bi svoji resoluciji pripomogla do realizacije. Zopet je moral socialist, in takrat dr. Renner, ju opomniti na nujno dolžnost. Dr. Renner je predlagal 27. februarja t. l., naj se pred zakonom o deželnih predkazih obravnava Pacherjev predlog, da se bo na ta način lahko vtaknila v ta zakon postavka za učiteljstvo. Toda tudi resolucija ni imela milosti.

Isti gospodje od večine, ki so se pred dobrim letom sami pozvali z ono famozno resolucijo, da morajo pomagati bednemu učiteljstvu, so hoteli najprej na to resolucijo velikodušno pozabiti, ko jih je pa dr. Renner spomnil na to, so pa, disgustirani, da jih nadleguje s takimi čenčami, odklonili tudi ta predlog. Veliki učiteljski ljubitelj Pacher se še ganil ni v prilog svojemu predlogu. V marcu je finančni odsek določil prispevke za posamezne dežele. Sedaj je bilo že prepozno, da bi se mogla vstaviti v zakon o predkazih kaka postavka za učiteljstvo. Vendar je bila še ena možnost, pomagati vsaj nekoliko učiteljski raji. Toda Pacher se je ni poslužil. Stori la sta pa to zopet socialista, namreč Seliger in Hillebrand. Ta dva sta predlagala, da se izroče deželam prispevki le pod pogojem, da se dežele zavežejo uporabiti te prispevke v prvi vrsti za regulacijo učiteljskih plač. Toda vse zaman! Pacherjeva stranka in z njo druge stranke večine so odklonile tudi ta predlog. S tem je bila zapečaten usoda regulacije učiteljskih plač: učitelji so izročeni na ta način na milost in nemilost deželnim mogotcem, odvisni so od dobre volje deželnih klik, ki kujejo iz vsake zadeve sebi politiški kapital, in tako utegne tudi regulacija učiteljskih plač postati v posameznih deželah predvsem — politicum.

Tako so učiteljski prijatelji zopet zadali učiteljstvu krepko zaščitno in trdnem prepričanju, da je to pač najboljša metoda, da si te pripadnike še nadalje ohranijo zveste in poslušne. Toda — še nekaj je manjkalo; svojo neiskrenost so hoteli kronati, in ta krona je najnovejši Pacherjev nujni predlog. Po enoletni indolenci, po onem neklasificiranem izdajstvu v decembru 1911. kar hipoma ta hinavski predlog!

Ali bo res smel vsakdo uganjati svoje burke na račun učiteljskih trpinov? Ali drži Pacher učiteljstvo za take tepce, da se drzne izzivati na tak način? Kako dolgo bo še to trajalo? Kolegi, ali imamo še kaj ponosa v svojih dušah? Mera je polna, vzdramimo se! Vrzimo v stran vse pomisleke, ki nam duše energijo in povejmo svojim dosedanjim »prijateljem« enkrat jasno v obraz, da jih zaničujemo ter da pojdemo preko njih na dnevni red!

Tovarišem obrtnonadaljevalnim učiteljem!

C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani mi je naznanilo z razpisom z dne 4. novembra t. l., št. 10.710., sledeče:

»C. kr. deželno predsedstvo za Kranjsko je z razpisom z dne 24. oktobra 1913,

št. 2358, semkaj naznanilo, da ustanovitev društva učiteljev slovenskih obrtnonadaljevalnih šol na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem s sedežem v Ljubljani po vsebini s poročilom c. kr. okr. glavarstva v Krškem od 20. oktobra 1913, št. 25.855, njemu predloženih pravil v smislu društvenega zakona z dne 15. novembra 1867, drž. zak. št. 134, ne zabranjuje. O tem se vas ob povratku izvoda pravil obvešča s pristavkom, da se je povsod tam, koder je pravilno društveno delovanje vezano na posebne zakonite predpise, strogo po njih ravnati. Zlasti boče zborovanje o konstituiranju društva, vsak občini zbor, potem imena in stanovanja vsakokratnih odbornikov, kakor tudi imena onih, kateri zastopajo društvo na zunaj, vselej pravočasno semkaj naznanjati (§§ 12. in 15. društvenega zakona). Zaprošeno potrdilo o pravnem obstoju društva izdalo se boče šele po izvršenem konstituiranju društva in je treba v to svrbo ob privitku prepisa zapisnika, sestavljenega na ustanovnem občnem zboru, c. kr. dež. predsedstvu za Kranjsko predložiti z dvema kronama kolkovani izvod društvenih pravil.« — Podpisan c. kr. vlad. svetnik in polic. ravnatelj.

Dolgo časa je trajalo. Trikrat so mi vrnili pravila, da sem jih popravil ali izpopolnil, kar ni ugajalo. Sedaj imamo v principu potrjena pravila, in potrebno je, da se z vneto lotimo dela. Predvsem razpošljem vsem obrtnim nadaljevalnicam vabila za pristop k novo ustanovljenemu društvu. Ker je naše društvo nepolitiško, a za povzdigo obrtnonadaljevalnega šolstva prepodobno, zato sem uverjen, da bo član vsakdo, ki poučuje na obrtni nadaljevalnici. Tu gotovo ni vzroka, da bi se cepili v nazorih. Dve točki sta, ki jih moramo imeti pred očmi: razvitek obrtnonadaljevalnega šolstva in naša osebna korist. Vse drugo je v stanovskem pogledu postranska stvar. Zato prosim v prvi vrsti cenjene tovariše voditelje obrtnih nadaljevalnic, da store svojo dolžnost. Ker skoraj ne kaže, da bi imeli občini zbor pred božičnimi počitnicami, imamo časa dovolj, da uredimo vprašanje rednega članstva. Po občnem zboru se lotimo ostalih vprašanj in nalog vsak po svojih močeh. Vse, ki se zanimajo za dobro stvar, prosim, da mi še pred občnim zborom naznanijo želje in nasvete, ki naj bi razpravljali o njih na občnem zboru.

Za pripravljani odbor:

Dragotin Humeč,
strokovni učitelj v Krškem.

Stavka na avstrijskih visokih šolah.*)

Demonstracije tehnikov v Pragi.

Praga, 7. novembra 1913. Tu je prišlo danes do velikih dijaških demonstracij. Dopoldne so imeli češki tehniki v »Narodnem domu« protestno zborovanje, na katerem so vsi govorniki vehementno napadali vlado zaradi zanemarjanja češke tehnike. Vlada gleda čisto mirno, kako se podirajo v tehniki stropi in da se zgolj zaradi življenjske nevarnosti v raznih traktih predavanja ne morejo vršiti. Dijaštvo je sklenilo, brzojavno pozvati grofa Stürgkha in naučnega ministra Hussarka, naj vendar že enkrat napravi vlada potrebne korake in nakaže provizorično druge prostore, sicer bo dijaštvo primorano, da stopi v pondeljek v stavko. Po zborovanju so odšli tehniki pred tehniko, kjer je prišlo kmalu do burnih prizorov. Dijaki so prinesli namreč s seboj tramove podrtih stropov in jih nosili po ulicah. Nastopila je policija, nakar je prišlo do ostrih spopadov. Dijaki so metali iz tehnike na policijo električne žarnice, zapahe, gobe in druge predmete. En policist je bil nevarno ranjen. Na ulici je vladala velika gneča. Občinstvo se je odločno zavzelo za dijake. V gneči je dobil neki tehnik tako težke poškodbe, da so ga morali nezavestnega takoj prepeljati v bolnišnico. Trije tehniki so bili aretirani, med njimi tudi Hrvat Tadić.

Splošna visokošolska stavka.

Dunaj, 7. novembra 1913. Na tukajšnjih visokih šolah so bili danes nabiti letaki, ki pozivljajo dijaštvo na generalno stavko vsega avstrijskega visokošolstva vseh visokih šol zaradi zanemarjanja in zapostavljanja visokošolskih interesov od strani vlade. Zatrjuje se, da je za ta načrt že pridobljeno vse dijaštvo visokih šol na Dunaju, v Gradcu, Krakovu, Ljubnu in Píbramu.

Stavka na krakovski umetniški akademiji.

Krakov, 7. novembra 1913. Slušatelji tukajšnje umetniške akademije so sklenili prirediti simpatijski štrajk zaradi dogodkov na dunajski umetniški akademiji.

* Za zadnjo številko prepozno prejeli. Uredn.

Demonstracije na Dunaju.

Dunaj, 8. novembra 1913. Danes dopoldne se je vršil napovedani demonstracijski obhod visokošolcev, ki hočejo izraziti s tem svoje simpatije za štrajk slušateljev umetniške akademije. Udeležniki, 1500 po številu, so šli od Götthejevega spomenika mimo opere k umetniški akademiji. Na stopnišču pred umetniško akademijo so se vršili govori, v katerih so se govorniki zahvaljevali navzočim kolegom, da so došli brez razlike strank in narodnosti, da izrazijo umetniškimi akademikom svoje simpatije. To je najboljši dokaz, da gre za vprašanje, ki se tiče avtoritete visokih šol. Demonstranti so se nato mirno razšli.

Manifestacijski obhod čeških visokošolcev v Pragi.

Praga, 8. novembra 1913. Slušatelji češkega vseučilišča in češke tehnike so priredili danes dopoldne manifestacijski obhod v prilog ustanovitve drugega češkega vseučilišča s sedežem v Brnu. Manifestanti so se pomikali najprej na Vaclavski trg, kjer so se združili in odšli nato pred anatomske zavod. Od tu je odšel del udeležnikov k posloppju češke tehnike, del h Klementinumu. Nato so se podali manifestanti pred vseučilišče, kjer jih je nagovoril rektor, ki jih je pozival, naj dostojno manifestirajo in da se bodo njihove želje gotovo upoštevale.

Stavka na krakovski umetniški akademiji.

Krakov, 8. novembra 1913. Slušatelji tukajšnje umetniške akademije so pričeli danes na poziv svojih dunajskih kolegov s tridnevno simpatijsko stavko.

Obmejni obrambni sklad društva „Gorotan.“

(Prosimo za ponatisk.)

Premalo še znamo Slovenci ceniti izobraževalno in politiško moč časopisja. Vsak posameznik je tako spleten s človeško družbo, da je postal splošni interes — interes posameznika in nasprotno. Ni čuda potemtakem, da se je časopisje tudi med nižjimi sloji hitro udomačilo ter da postaja duševna potreba boljbolj. Širokim slojem nadomešča časopisje takorekoč — učitelja, izobraževalca, zakaj le malo ljudi na deželi ima več nego ljudskošolsko izobrazbo. Gorje torej ljudstvu, ki je prišlo pod vpliv slabega, demagoškega časopisja. Še večje gorje pa naj zadene tistega, ki zastruplja čista srca s slabim časopisjem!

V narodnem boju ob narodno ogroženi meji igra zaradi tega časopisje veliko vlogo. Da je to za uspešen naroden boj odločilnega pomena, so spoznali Nemci že zdavnaj in prav pridno se poslužujejo tega raznarodovalnega sredstva. Kdaj pridejo tudi Slovenci do tega spoznanja? Morda potem, ko ne bo ob meji nobenega Slovence več! Raznarodovanje pótom časopisja zadevle seveda bolj obmejne Slovence, nas tožne Korotance, ki so središču Slovenstva manj znani in manj zanimivi!

Ni dovolj, da je ljudstvo potom osebnega občevanja naščuvano proti vsemu, kar je slovenskega, ne; pomagati mora na tem prokletem delu tudi še — slovensčini sovražno nemško in nemškutarško časopisje. Vse, kar je slovenskega, se blati po teh listih, ki ga nahajamo kot ljulike med pšenico in ki okužuje še to, kar je dobrega. Potom tega časopisja se ruje proti Slovencu posamezniku, proti slovenski govoric, slovenskemu petju, slovenskemu uradovanju, slovenskim organizacijam, posojilnicam in hranilnicam, šolam, proti slovenskemu učiteljstvu, proti slovenskim obrtnikom itd. Slika se vse kot grdo, slabo, nazadnjaško — vse nemško pa, če je tudi še tako velika lumparija, kot vzorno, lepo, napredno in edino pravo. Takega časopisja vidimo ob meji vse polno in dobiva se brezplačno, ako kdo želi. Posebno znameniti listi so: »Bauernzeitung«, »Freie Stimmen«, »Štajerec«; ti pripravljajo pot za raznarodovanje in demoralizacijo slovenskega ljudstva. Izobraženejši čitajo tudi »Tagespost«, »Grazer Tagblatt«. Kar se tiče sovražstva do Slovanov, ne zaostajata tudi ta lista. Izmed slovenskih naletiš samo na »Mir« in »Slovenca«, ki ne paralizirata nasprotnih.

Ako vprašuješ kmeta, zakaj ima tak list, odgovarja, da ga dobi brezplačno doposlanega ter ga čita, ker nima drugega. Tako se navzemlje čitatelj polagoma duha časopisja. Navada pa je železna srajca: lista ne more več pogrešati — in siromak je nevede utonil v morju nemškutarstva. Na ta način se pogublja več dobrih Slovencev, nego potom podpor in besedičenja. Za tiho agitacijo je človek najbolj dovzeten — osebna učinkuje navadno ravno nasprotno, seveda le, ako še ni popolnoma pogubljen.